

Monumentnummer*: 529730

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 12 juli 2010
Kadaster deel/nr 82938/151

Woonplaats* Arnhem
Gemeente* Arnhem
Provincie* Gelderland

Locatiennaam Arnhem
Locatieomschrijving Deelen/Vrijland-Noord

Kadastrale gemeente* Arnhem
Sectie* A
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 1294

Omschrijving**

Inleiding

Gebouw 14 ligt aan de zuidzijde van de zuidelijke oost-west lopende weg op Vrijland-Noord, vrijstaand tegen een beboste achtergrond en ten zuidwesten van gebouw 13. De noklijn van het hoofdvolume is noord-zuid gericht en staat haaks op de weg. Gebouw 14 werd in 1941 gebouwd als 'Regelbau', type ketelhuis met kolenopslag, en is op macroniveau onderdeel van een grote militaire vliegveldstructuur uit de jaren 1940-1945, op mesoniveau van een ijl complex van in een rechthoekig-geometrische structuur geplaatste gebouwen, en hierin op microniveau van enige relatief solitair en in directe aansluiting op die ruimtelijke structuur geplaatste panden. Het ketelhuis functioneerde onder meer als verwarmingscentrale voor Vrijland-Noord en vervulde zo een pioniersrol in de wijkverwarming in Nederland. Het ketelhuis met kolenopslag bestaat uit twee duidelijk van elkaar te onderscheiden delen: een rechthoekig hoofdvolume en een zuidelijk hiervan gelegen, lagere en L-vormige aanbouw.

Omschrijving

Deels onderkelderd, met ca. 50 cm dik buitenmuurwerk uitgevoerd, merendeels bakstenen KETELHUIS MET KOLENOPSLAG op een samengestelde plattegrond, bestaande uit een hoofdzakelijk rechthoekig hoofdvolume en een op een L-vormige plattegrond opgetrokken aanbouw.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het hoofdvolume wordt gedekt door een met overwegend grauwe gegolfde verbeterde holle (Hollandse) pannen belegd en aan weerszijden afgewolfd zadeldak met enig overstek en met in het oostelijk dakschild een bakstenen schoorsteen. Rechts aan de oostelijke langsgewel een aanbouw onder verlengd dakschild; uitgebouwd in de westelijke langsgewel een opmerkelijk zwaar uitgevoerde bakstenen schoorsteen met klimijzers en metalen dekplaat. Aan de zuidelijke kopgevel de L-vormige aanbouw met aan de gevel aansluitend schilddak. De noordelijke kopgevel / hoofdgevel heeft links de aanbouw en centraal een getoogde toegangsopening onder hanenkam, waarin een groene lattendeur; links en rechts hiervan een getoogde vensteropening onder hanenkam, met dubbele in vieren verdeelde draairamen. Twee lichtkokers naar kelderniveau. Op zolderverdiepingniveau drie vierkante venstertjes met vierruits ramen. Relict van bovengrondse stroomvoorziening. De linker- of oostgevel is uitgevoerd met een houten vensterstrook, waarin geschakelde of door een tweetal smalle muurdammen gescheiden vensters, voorzien van ramen met vierruits roedenverdeling; in de aanbouw rechts drie kleine vensters met vierruits ramen en groene houten luikjes. Links naast de uitbouw een bakstenen trap met ijzeren leuning naar kelderniveau met links een toegang tot de functionele ruimte en rechtuit een vensteropening, waarin dubbele vierruits ramen, beide onder hanenkam. In de westelijke langsgewel rechts één en links twee getoogde vensters onder hanenkam, waarin dubbele vierruits draairamen, en hiertussen de zware bakstenen schoorsteen. Onder het rechter venster bouwsporen van een dichtgemetseld ventilatierooster. Centraal in de zuidelijke kopgevel een getoogde toegangsopening met bakstenen stoep en houten deur en links en rechts hiervan vergelijkbare vensteropeningen met houten luiken. Onder deze beide vensters lichtkokers naar kelderniveau, voorzien van rollaag. Op zolderverdiepingniveau drie kleine vierkante vensters met vierruits ramen en kleine houten luiken. In zuidelijke kopgevel bouwsporen van dichtgemetselde getoogde toegang; daarboven de aankapping van de aanbouw. Mastgoten en wit geschilderde windveren. Het interieur omvat onder meer een grote, vanuit kelderniveau oprijzende functionele ruimte met moderne verwarmingsketels.

De L-vormige aanbouw aan de zuidelijke kopgevel van het hoofdvolume is gebouwd als halfopen kolenopslag en wordt gedekt door een deels met rode en deels met grauwe verbeterde holle (Hollandse) pannen belegd, aan de zuidgevel aansluitend schilddak. De aanbouw bestaat uit een circa anderhalve meter hoge, van muurdammen en op de hoeken van steunberen voorziene borstwering, die wordt beëindigd door een rollaag en daar bovenop houten stijlen met korbelen als dragers van de kap. De ruimte tussen borstwering en dakvoet is ingevuld met gepotdekselde delen en enkele eenvoudige vensters. De toegang bevindt zich in de oostgevel en bestaat uit dubbele opgeklampte deuren. In het interieur enige halfhoge bakstenen wandjes en een onbeschoten pannendak, dat wordt gedragen door een sporen- en spantenconstructie.

Waardering

KETELHUIS MET KOLENOPSLAG, van algemeen belang als relatief gaaf en nog functionerend onderdeel van een uit de Tweede Wereldoorlog stammend en door de Duitse bezetter als onderdeel van een groot militair vliegveld opgezet legerkamp, vanwege: architectuurhistorische, stedenbouwkundige, krijgs- en cultuurhistorische en complex- en ensemblewaarden, die onder meer kunnen blijken uit de op locale vormen geïnspireerde traditionalistische bouwtrant, uit de voor de bouwtijd kenmerkende onderdelen en details, uit de kunstmatig opgezette en sterk bij de vooraf bestaande ruimtelijke inrichting aansluitende geometrische nederzettingstructuur en de hierbinnen tot in detaillering doorgevoerde camouflage, uit de samenhang van en met het totale militaire vliegveldconcept en de ruimtelijke hoofdlijnen en onderdelen van het kampement, en uit de onderlinge verwantschap van de hierbij toegepaste vormen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Bijgebouwen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument